واکنش

عراقچی: بیشتر اصرار می‌کردیم توافق نمی‌شد!

معاون وزیر امور خارجه و از مذاکره‌کنندگان ارشد هسته‌ای ایران به گونه‌ای از جابه‌جایی خطوط قرمز در مذاکرات هسته‌ای صحبت کرد که انگار تنها راه به ثمر رسیدن برجام چنین جابه‌جایی‌هایی بود.

به گزارش «جوان»، عباس عراقچی روز یکشنبه ۲۷ تیر در یک نشست خبری در باشگاه خبرنگاران جوان گفت: «وزیر امور خارجه (محمدجواد ظریف) در دو سه مورد گزارشی خدمت رهبر معظم انقلاب داد و خط قرمزها جابه‌جا شد، اینگونه نبود که ما سر خود اقدام کرده باشیم.» به گفته معاون وزیر امور خارجه ایران، یکی از خط قرمزهایی که تغییر کرد، لغو همه تحریم‌ها بود: امریکایی‌ها گفتند که دولت نمی‌تواند تحریم‌های مصوب کنگره را لغو کند و اگر ما اصرار می‌کردیم، به معنای عدم توافق بود.

عراقچی در راستای پیگیری خط اخیر دولت در کمرنگ کردن وعده‌های اقتصادی ناشی از برجام گفت: آن بخش از تعهدات طرف مقابل که باید تحریم‌ها را روی کاغذ لغو کنند، انجام شده است ولی معنایش این نیست که در عمل همه تحریم‌ها برداشته شده است. علت آن هم زمانبر بودن انجام تعهدات، مشکلات دیگر، بدعهدی‌ها و شیطنت‌های طرف مقابل است. معاون محمدجواد ظریف یکی از این مشکلات را تعلل بانک‌های بزرگ بین‌المللی در همکاری با ایران دانست، اما گفت که علت اصلی این مشکل عوامل بیرون برجامی است که فضای مناسب برای همکاری با ایران را فراهم نمی‌کند. عراقچی در مورد این عوامل توضیح روشنی نداد. این در حالی است که بسیاری از کارشناسان عدم تمرکز مذاکره‌کنندگان و کمک نگرفتن از توان کارشناسی برای پیش‌بینی مشکلات عملی پس از اجرای برجام و شتاب بی‌مورد برای رسیدن به توافق را که منجر به مبهم ماندن بخشی از تعهدات طرف غربی و سوءاستفاده طرفین از همین ابهامات شده است، از دلایل اصلی تعلل بانک‌ها می‌دانند. به باور این کارشناسان در واقع تیم مذاکره‌کننده دولت از همان اول بنا را بر خوشبینی به طرف مقابل گذاشته و از بررسی کارشناسانه سند برجام و در نتیجه بستن راه‌هایی که سبب تعلل یا کندی یا بدعهدی طرف مقابل می‌شود، غفلت ورزیده است و در این شرایط اکنون در تقلاست از زیر بار مسئولیت غفلت خود فرار کند. معاون وزیر امور خارجه ایران همچنین در مورد تلاش‌های اخیر در کنگره امریکا برای اعمال تحریم‌ها و محدودیت‌های تازه علیه ایران گفت: خط خصومت کنگره امریکا از ابتدا بوده است، البته دیگرانی هم در منطقه و بیرون، آنها را همراهی می‌کنند، اما ما دولت امریکا را متعهد می‌دانیم که باید از هر اقدامی که منجر به نقض برجام شود، جلوگیری کند.

عراقچی در بخشی دیگر از نشست خبری دیروز خود منتقدان دولت را به بی‌انصافی متهم کرده و گفت: اگر به تأمین منافع ملی در راستای اجرای موفق برجام کمک نمی‌کنیم، حداقل تیشه به ریشه منافع کشور نزنیم. او به عنوان نمونه گفت که اصطلاح بتن‌ریزی برای راکتور آب سنگین اراک را امریکایی‌ها به کار بردند تا دستاوردهای ایران را در این زمینه بپوشانند، اما بعد منتقدان داخلی دولت هم از این اصطلاح استفاده کردند. مذاکره‌کننده ارشد ایران گفت که به رسمیت شناخته شدن وجود یک راکتور آب سنگین در اراک از جمله بزرگ‌ترین دستاوردهای مذاکرات بود، چون در ابتدا امریکایی‌ها کاملاً با آن مخالف بودند.

■ بازی کلامی با «حق مسلم ما»

دولت در مسیر چند ماه گذشته درصدد است، برجام را به «به رسمیت شناخته شدن حق برخورداری ایران از انرژی هسته‌ای» فرو بکاهد و شعارهای سابق خود که چرخش چرخ‌های اقتصاد را به چرخش سانتریفیوژها گره می‌زدند، به محاق بکشاند. در تداوم همین خط سیر تبلیغاتی، عراقچی گفت: «خواسته اصلی ما از این مذاکرات چه بود؟ مردم ما ۱۲ـ۱۰ سال در مقابل تحریم‌ها مقاومت کردند که در پس مقاومت آنها یک خواسته اصلی نهفته بود که اگر بخواهیم آن را در یک جمله و شعار خلاصه کنیم این بود که انرژی هسته‌ای حق مسلم ماست.» عضو تیم مذاکره‌کننده در ادامه افزود: در پس مسئله تحریم‌ها ایستادگی برای گرفتن این حق مسلم در برجام کاملاً محقق شد به نحوی که شش قدرت بزرگ دنیا و در رأس آنها شورای امنیت حق ما را برای داشتن یک برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای با تمامی ابعاد در قسمت‌های حساسش از جمله غنی‌سازی و آب سنگین اراک بدون آنکه حتی یک روز تعطیل یا کنار گذاشته شود پذیرفتند. وی یادآور شد: ایران صنعت هسته‌ای خواهد داشت که شامل تمامی ابعاد و زوایای مختلف می‌شود، از این رو قاطعانه می‌گوییم که شعار «انرژی هسته‌ای حق مسلم ماست» محقق شده است. عراقچی با این مقدمه این استدلال را مطرح کرد: «دیگر این شعار در بسیاری از مناسبت‌ها همچون راهپیمایی ۲۲ بهمن و روز قدس از اولویت‌های ما نیست چرا که مردم و وجدان جمعی آنها این مسئله را پذیرفته است اما این مسئله به معنای مطالبه نکردن حقوق دیگرمان نیست.» عضو تیم مذاکره‌کننده سوءتفاهم دیگر را وجود این مسئله برشمرد که بر اثر برجام تنها تحریم‌های هسته‌ای برداشته شده و سایر تحریم‌ها باقی مانده است. این حرف جدید نیست زیرا قرار بود در مذاکرات هسته‌ای تنها تحریم‌های متناسب با هسته‌ای برداشته شود اما برخی می‌گویند عراقچی گفته تنها تحریم‌های هسته‌ای برداشته می‌شود. وی تأکید کرد: جالب آن است به قدری این مطلب را شنیده‌ام که به این موضوع شک کردم و زمانی که دقت کردم دریافتم که در تمام گفت‌وگوهایم این موضوع را مطرح کردم.

■ زمینه‌چینی برای برجام ۲ و ...؟

دولت که این روزها علاقه‌ای ندارد به رویه سابق خود به گره زدن همه چیز از جمله وضعیت اقتصادی به برجام اشاره‌ای کند، دوباره خط خبری لزوم مذاکرات بیشتر برای تحریم‌های غیرهسته‌ای را پیگیری می‌کند تا مشکلات ساختاری اقتصاد را بار دیگر به سیاست خارجی گره بزند.

عراقچی با اشاره به مذاکرات هسته‌ای ایران در ژنو گفت: در توافق ژنو که در حقیقت شروع مذاکرات بود اعلام شد که تحریم‌های متناسب با هسته‌ای برداشته می‌شود و تحریم‌های غیرهسته‌ای در جای دیگر اگر نظام صلاح بداند بررسی خواهد شد. عضو تیم مذاکره‌کننده درباره سوءتفاهم مطرح شده در روند اجرای برجام گفت: طبق برجام کارهایی که روی کاغذ باید انجام می‌گرفت صورت گرفت اما در صحنه عمل دیدیم تحریم‌ها برداشته نشده که یک مقدار آن به شرایط بستگی داشت و مقدار دیگر هم به بدعهدی‌هایی که در صحنه عمل رخ داد وابسته بود.

اخبار کوتاه

■ عامل عملیات «نیس» پول گرفته بود

یک پایگاه اطلاع‌رسانی صهیونیستی مدعی شد عامل عملیات مرگبار «نیس» فرانسه چند روز پیش از حمله بیش از ۱۰۰ هزار دلار برای خانواده‌اش ارسال کرده بود. به گزارش پایگاه دبکا به نقل از مقامات اطلاعاتی غربی، «محمد لحویج بوهلال»، ۱۱۰ هزار دلار به حساب خانواده‌اش واریز کرده است. دبکا نوشته است که اکنون کاملاً مشخص است که این فرد برای انجام حمله پول گرفته است.

■ پایان مرحله اول عملیات آزادسازی موصل

فرمانده یگان مبارزه با تروریسم عراق اعلام کرد که نیروهای امنیتی عراق توانسته‌اند تمامی برنامه‌های از پیش طراحی شده برای مرحله اول آزادسازی موصل را به پایان برسانند. «عبدالغنی الاسدی» روز یکشنبه گفت: با آزادسازی اتوبان، گذرگاه «الشرقاط»، «تلول الباج» و منطقه «القیاره» و مناطق اطراف آن، تمامی مسیرها و روستاهای اطراف موصل آزاد شده‌اند. وی ادامه داد: همچنین نیروهای عراقی توانستند روی رود دجله یک پل معلق نصب و منطقه بین القیاره و مخمور و تمامی مناطق و روستاهای اطراف آن را پاکسازی کنند. نیروهای عراقی از سه ماه پیش عملیات نظامی از منطقه «مخمور» در جنوب شرق موصل را برای آزادی این مناطق از تروریست‌های داعش و پیشروی به سوی شهر موصل را آغاز کرده‌اند. از سوی دیگر فرماندهی عملیات الجزیره عراق روز (یکشنبه) از آغاز عملیات آزادسازی منطقه «الدولاب» در غرب شهر «هیت» در استان الانبار خبر داد.

در سایه سکوت جهانی انجام شد

روز دهم حکومت نظامی علیه مسلمانان کشمیر

گزارش یک

در شمال غربی شبه‌جزیره هند، مسلمانان چندین روز است که تحت سرکوب شدید دولت مرکزی این کشور قرار دارند اما کمتر رسانه‌ای صدای مردم کشمیر را منتشر می‌کند و به نظر می‌رسد جامعه جهانی از جمله وزارت خارجه ایران تصمیم گرفته در این باره سکوت کند.

منطقه کشمیر بیش از ۱۰ روز است که شاهد حکومت نظامی سرسخت دولت هند است تا اعتراضات مردم این منطقه را سرکوب کند. این اعتراضات پس از آن شروع شد که نیروهای امنیتی هند روز ۱۸ تیر، با دریافت اطلاعاتی درباره حضور «برهان مظفر وانی» رهبر حزب مجاهدین در نماز جمعه منطقه «انانتاگ» در ایالت جامو و کشمیر با محاصره منطقه، وی و دو همراهش را به قتل رساندند. برهانی ۲۲ سال داشت و از محبوبیت زیادی در میان مردم برخوردار بود و حزب تحت رهبری وی مهم‌ترین گروه استقلال‌طلب در کشمیر محسوب می‌شود. گفته می‌شود حدود ۷۰ هزار نفر در تشیع جنازه برهان مظفر وانی شرکت کردند و تظاهرات و تجمعاتی در مناطق مختلف ایالت جامو و کشمیر برپا شده است. پلیس کشمیر برای کنترل اوضاع از روز شنبه ممنوعیت رفت و آمد و تجمع در شهرهای سرینگر، پولواما، انانتیگ، شوپیان، کوپوارا و کولگام را به مرحله اجرا گذاشت. بر اساس گزارش‌ها تا روز یکشنبه بیش از ۴۰ نفر جان خود را از دست داده و صدها نفر دیگر مجروح شده‌اند.

در همین حال، سه تن از رهبران حزب مجاهدین به نام‌های میرواعظ فاروق، سید علی شاه گیلانی و یا سین ملک روز چهارشنبه در جریان یک راهپیمایی بازداشت شدند. حزب مجاهدین با صدور بیانیه مشترکی اعتصاب عمومی در کشمیر را به مدت دو روز دیگر تمدید کردند و از مردم کشمیر تحت اداره پاکستان خواستند که به معترضان ملحق شوند. این رهبران همچنین از بیانیه «بان کی‌مون» دبیرکل سازمان ملل درخصوص اقدام قاطع برای حل موضوع کشمیر استقبال کردند. «سیدصلاح الدین» از رهبران حزب المجاهدین هند گفت که هدف قراردادن غیرنظامیان عواقب جدی برای هند به دنبال خواهد داشت. هند و پاکستان از زمان استقلال در سال ۱۹۴۷ تاکنون برسر حاکمیت بر این منطقه بایکدیگر مناقشه دارند. بخشی از کشمیر در خاک هند و بخش دیگر در پاکستان قرار دارد و هر دو کشور ادعای مالکیت بر کل این منطقه را دارند. کشمیر تنها ایالت هند با اکثریت مسلمان است. درگیری شبه‌نظامیان کشمیری و نیروهای امنیتی هند از سال ۱۹۸۹ تاکنون ۶۸ هزار کشته برجا گذاشته است.

■ تحریم رسانه‌ها

همزمان با سرکوب شدید مردم در کشمیر مقامات هندی به صورت گسترده‌ای رسانه‌های این منطقه را مسدود کرده و مانع از دسترسی خبرنگاران به این منطقه می‌شدند. «گریتر کشمیر» روزنامه معتبر انگلیسی کشمیر در مطلبی نوشت: پلیس هند صبح شنبه گذشته به دفترش یورش برد و بیش از ۵۰ هزار نسخه روزنامه را ضبط کرد همچنین چاپ آن نیز متوقف شده است. در همین حال، خدمات تلفن همراه و اینترنت پیش از این مسدود شده بودند که به دلیل آن، مردم منطقه با مشکلات فراوانی روبه‌رو هستند. منابع خبری گزارش دادند که دولت هند با تحریم رسانه‌ها حقایق حوادث کشمیر را پنهان می‌کند. همزمان با سانسور شدید مقامات هندی، کمتر رسانه بین‌المللی اتفاقات کشمیر را پوشش داده است و کمتر صدایی از غرب که همواره مدعی حقوق بشر بوده شنیده می‌شود.

■ سکوت وزارت خارجه

باوجود سرکوب بیرحمانه مسلمانان کشمیر که بیش از ۱۰ روز ادامه دارد، وزارت خارجه کشورمان نسبت به تحولات سکوت کرده است. این سکوت وزارت خارجه با انتقاد فعالان سیاسی کشور مواجه شده است. یک فعال دانشجویی به خبرگزاری دانشجو گفت: «متأسفانه چندین روز است که موج جدید کشتار مسلمانان بی دفاع کشمیر به راه افتاده است و در سکوت مغرضانه جوامع جهانی و سازمان‌های بین‌المللی دولت هند اقدام به سرکوب وحشیانه مردم کشمیر می‌کند و دستگاه دیپلماسی جمهوری اسلامی که در خصوص اتفاقات کشورهای غربی به‌سرعت اعلام موضع می‌کند در این خصوص سکوت معناداری انجام می‌دهد.»

گزارش ۲

اردوغان ۶ هزار نفر را در کمتر از ۲۴ ساعت دستگیر کرد

بازسازی حریم سلطان بر خرابه‌های کودتا

کمتر از ۲۴ ساعت بعد از کودتای نافرجام در ترکیه، مشخص شد که چرا اردوغان کودتا را «موهبتی الهی» توصیف کرده است. منابع رسمی در ترکیه می‌گویند دولت این کشور، بیش از ۶ هزار نفر را به خاطر ارتباط با کودتا دستگیر کرده است. نگرانی‌های بین‌المللی از موج دستگیری‌ها رو به افزایش است. پوتین در تماس تلفنی از رئیس‌جمهور ترکیه خواسته که اقدامات منافی قانون انجام ندهد و رئیس‌جمهور فرانسه هم گفته که پیش‌بینی می‌کند در پس کودتای نافرجام اخیر در ترکیه یک دوران سرکوب در این کشور وجود داشته باشد.

به گزارش «جوان»، وزارت دادگستری ترکیه دیروز اعلام کرد تاکنون ۶هزار نفر از عاملان و مرتبطین با کودتای نافرجام را دستگیر کرده که بین دستگیرشدگان، فرمانده کل پایگاه هوایی اینجرلیک هم وجود دارد. خبرگزاری «دوغان» گزارش کرده به جز نظامیانی که در ساعات اولیه کودتا دستگیر شدند، ۱۱ نظامی دیگر نیز دستگیر شده‌اند. منابع رسمی ترکیه می‌گویند که تاکنون ۲هزار و ۷۰۰ قاضی از پست خود برکنار و ۱۸۸ اخطاریه نیز برای اعضای دادگاه عالی ترکیه صادر شده است. دولت ترکیه مدت‌هاست می‌گوید جریان فتح‌الله گولن که اردوغان او را متهم ردیف اول کودتای جمعه شب می‌داند، حامیان زیادی در دستگاه قضایی ترکیه دارد. اردوغان سوار بر موج فضای پس از کودتا، دیروز از مردم ترکیه خواست تمام این هفته را در خیابان‌ها بمانند. وی در جمع تجمع‌کنندگان مخالف کودتا، در حالی که آنان شعار «ما اعدام می‌خواهیم» سر می‌دادند، گفت: «ما در یک دموکراسی نمی‌توانیم درخواست مردم را نادیده بگیریم. این حق شماست.»

مجموع این شرایط، نگرانی‌ها را از اقدامات دولت ترکیه در فضای بعد از کودتا تشدید کرده است. کاخ کرملین اعلام کرد که ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهوری روسیه با اردوغان تماسی تلفنی گرفته و ضمن ابراز امیدواری درباره بازگشت ثبات و نظم به ترکیه، از او خواسته که اقدامات منافی قانون اساسی انجام ندهد. فرانسوا اولاند، رئیس‌جمهور فرانسه هم پیش‌بینی کرده که ترکیه در شرایط بعد از کودتا دورانی نسبتاً آرام داشته باشد ولی تأکید کرده که احتمالاً در این دوران سرکوب‌هایی صورت خواهد گرفت. همین پیش‌بینی باعث شده که «ژان مارک آیرو» وزیر خارجه فرانسه هشدار دهد شکست کودتا به اردوغان اجازه نمی‌دهد دست به پاکسازی بزند. آنگلا مرکل، صدر اعظم آلمان در موضع‌گیری مشابه تأکید کرده که برخورد با عاملان این حادثه تراژیک باید براساس قانون باشد و مارتین شولتز، رئیس پارلمان اتحادیه اروپا مصراً از دولت ترکیه خواسته از این فرصت برای نقض قانون دموکراتیک و محدود کردن آزادی‌های بیان و حقوق اساسی مردم استفاده نکند؛ موضعی که فدریکا موگرینی، رئیس سیاست خارجه اتحادیه اروپا نیز با ادبیاتی متفاوت آن را تکرار کرده و خواستار خویشتنداری پلیس و نیروهای امنیتی در برابر کودتاچیان و ممانعت از وقوع تلفات بیشتر شده است.

■ کودتای امریکایی؟

بعد از سخنان روز شنبه اردوغان که فتح‌الله گولن، رهبر مذهبی مخالف حزب عدالت و توسعه مستقر در پنسیلوانیا را به هدایت کودتا متهم کرده و گفته بود کودتا از امریکا هدایت می‌شود، وزیر کار ترکیه نیز امریکا را به دست داشتن در کودتا متهم کرد. «سلیمان سویلو» دیروز با اشاره به حضور فتح‌الله گولن در امریکا و آنچه او بی‌توجهی واشنگتن به هشدارهای آنکارا خواند، گفت: کاخ سفید از کودتا در ترکیه پشتیبانی کرده است. سویلو گفت: «امریکا از کودتا پشتیبانی کرده است. او (گولن) ماه‌هاست که از آنجا چندین مجله را اداره می‌کند.» وی افزود: «ماه‌هاست که داریم در مورد فتح‌الله گولن به ایالات متحده پیام می‌دهیم. ایالات متحده باید فتح‌الله گولن را (به ترکیه) مسترد کند.» جان کری روز شنبه گفته بود که امریکا از ترکیه درخواستی برای بازگرداندن گولن دریافت نکرده ولی دیروز از دولت ترکیه خواست به متهم کردن امریکا پایان دهد. کری به اردوغان گفته که حاضر است برای روشن شدن نقش امریکا در کودتای جمعه شب، کمک کند ولی گفته که سخن گفتن آشکار درباره نقش امریکا اشتباه است و به روابط دو طرف لطمه می‌زند. اردوغان خطاب به امریکا گفته است: «من به امریکایی‌ها می‌گویم، یا او (گولن) را اعدام کنید یا اینکه وی را که در یک خانه ۴۰ هزار متری در پنسیلوانیا زندگی می‌کند، تحویل ما بدهید.»

■ استقبال مصر، تردید عربستان

«عبدالفتاح السیسی» تنها رئیس‌جمهوری است که علناً از کودتا در ترکیه حمایت کرده و گفته که اردوغان ترکیه را به کشور صادرکننده تروریسم تبدیل کرد. رئیس‌جمهور مصر که خاطره حمایت‌های اردوغان از محمد مرسی در زمان کودتای ارتش مصر علیه او، هنوز در ذهنش زنده است، از رئیس‌جمهور ترکیه خواست در سیاست‌های خود تجدیدنظر کند. السیسی در حساب توئیتر خود نوشت: «کودتای ارتش ترکیه علیه اردوغان در نتیجه سیاست‌های شکست خورده وی در منطقه بوده است.» وی همچنین گفت: «رئیس‌جمهور ترکیه مسئول آغاز جنگ داخلی در ترکیه و بی‌ثباتی و ناامنی در منطقه است.»

همچنین شنبه شب اعتراض مصر به بندهایی از بیانیه شورای امنیت در محکومیت کودتای نافرجام در این کشور منجر شد که شورای امنیت در صدور بیانیه ناموفق باشد. خبرگزاری «ایتارتاس» گزارش داد: شورای امنیت در صدور بیانیه‌ای در محکومیت کودتای ناکام روز جمعه گذشته در ترکیه ناموفق بود زیرا مصر به برخی جملات این بیانیه اعتراض داشته ولی وزارت خارجه مصر با صدور بیانیه‌ای اتهام‌های وارد را رد و تأکید کرد که اعتراض دیگران به پیشنهاد مصر غیرطبیعی است زیرا قاهره خواستار ایجاد تعدیل ناچیزی در متن بیانیه شده بود و این تعدیل به اصل مفهوم بیانیه آسیبی وارد نمی‌کرد. وزیر خارجه عربستان هم در واکنشی دیرهنگام به کودتای نافرجام بامداد شنبه گذشته در ترکیه اعلام کرد کشورش روابط حسنه‌ای با آنکارا دارد و اطمینان دارد که ترکیه از عهده مقابله با این بحران برمی‌آید.

«عادل الجبیر» وزیر خارجه عربستان در گفت‌وگو با شبکه خبری «سی ان ان» در پاسخ به سؤال خبرنگار مبنی بر اینکه آیا او نسبت به تلاش برای کودتای نظامی در ترکیه نگران است یا این مسئله بر مبارزه با داعش در عراق تأثیر خواهد گذاشت، گفت: نه اصلاً، من مطمئن هستم دولت ترکیه می‌تواند ثبات را به کشور بازگرداند. ممکن است این مسئله مقداری زمانبر باشد اما می‌دانم که دولت ترکیه توان مقابله با این بحران را دارد. خبرنگار در سؤال دیگری به این نکته اشاره کرد که عربستان در طول چند سال گذشته روابط چندان خوبی با ترکیه نداشته که الجبیر اعلام کرد دو کشور روابط حسنه و گسترده‌ای دارند. این در حالی است که حدس و گمان‌ها درباره نقش عربستان از کودتای مصر رو به افزایش است. فعالان عربی نسبت به نحوه پوشش اخبار ترکیه توسط شبکه سعودی «العربیه» اعتقاد مشابهی دارند و از اینکه این شبکه رسمی عربستان سعودی در نحوه پوشش اخبار کودتای نظامی ناکام ترکیه غرض‌ورزانه رفتار کرده، به شدت ناراحت هستند. این فعالان بر این باورند که پوشش اخبار کودتای ترکیه از شبکه‌های العربیه و اسکای‌نیوز که هر دو از امارات پخش می‌شوند، به شکل گسترده‌ای کودتا را تبلیغ و ترویج کرد و مدیران و مجریان این دو شبکه اخبار را به گونه‌ای ارائه کردند که نشان می‌داد کودتا پیروز شده است.

ناظران می‌گویند شبکه‌های العربیه و اسکای‌نیوز برای انتشار اخبار دروغین خود که به منابع غربی نسبت می‌دادند، از یکدیگر سبقت می‌گرفتند که بارزترین این اخبار، خبر درخواست پناهندگی اردوغان از آلمان بود. وبگاه عربی ۲۱ می‌نویسد: پس از شکست کودتای نظامی این دو شبکه نحوه پوشش اخبار کودتا را تغییر دادند و به نظر می‌رسید که شبکه رسانه‌ای دیگری هستند.

> **اردوغان سوار بر موج فضای پس از کودتا، دیروز از مردم ترکیه خواست تمام این هفته را در خیابان‌ها بمانند. وی در جمع تجمع‌کنندگان مخالف کودتا، در حالی که آنان شعار «ما اعدام می‌خواهیم» سر می‌دادند، گفت: ما در یک دموکراسی نمی‌توانیم درخواست مردم را نادیده بگیریم. این حق شماست**

نگاه

دکتر سیدنعمت‌الله عبدالرحیم‌زاده

منافع کودتا برای اردوغان

جمعه‌شب گذشته نه تنها مردم ترکیه بلکه مردم دیگر کشورها دچار شک شدند. در حالی که نزدیک به دو دهه از آخرین کودتا در ترکیه می‌گذرد، حضور سنگین نظامیان در دو شهر اصلی ترکیه و صدای گلوله‌ها در شامگاه ۱۵ ژوئیه خبر از وقوع کودتایی دیگر می‌داد اما برخلاف چهار کودتای قبلی در این کشور، این یکی موفق از آب درنیامد و تنها دو سه ساعت لازم بود تا کودتاچیان شکست بخورند. خبر کودتا در منطقه پرالتهاب خاورمیانه و یک سال پس از تنش داخلی در ترکیه به طور طبیعی شک‌برانگیز است و نافرجام ماندن کودتا آن هم طی چند ساعت باعث تشدید این شک می‌شود و پرسش‌های زیادی را به وجود می‌آورد. در حالی که واکنش سیاستمداران به این کودتا بیشتر در لوای حمایت از دولت ترکیه است، تحلیلگران سعی در پاسخ به این پرسش‌ها دارند و توجه آنان حول سه محور اساسی از چرایی وقوع کودتا، علل شکست زودهنگام و پیامدهای آن است.

قبل از هر چیز باید گفت که ترکیه با تجربه چهار کودتا آمادگی وقوع کودتای دیگری را داشت و به همین دلیل هم بود که رجب طیب اردوغان در زمان نخست وزیری پروژه مشهور به ارگنه کن را به کار بست تا با پاکسازی ارتش خیالش بابت حضور عناصر ملی‌گرا و سکولار در ارتش راحت شود. گفته می‌شود که این پروژه و دستگیری و محاکمه صدها نظامی در رده‌های مختلف ارتش ترکیه باعث شد تا حزب عدالت و توسعه به رهبری اردوغان قدرت را طی ۱/۵ دهه گذشته در دست داشته باشد، بدون اینکه بابت وقوع کودتا و تهدیدی از سوی ارتش نگرانی داشته باشد. این تصفیه جدای از نگاه ویژه اردوغان و دستگاه اطلاعاتی او به ارتش است که توانسته فرماندهان مورد اعتماد خود را بر ارتش مسلط کند. با وجود این، احتمال کودتا از سوی ارتش هیچ‌گاه منتفی نشده، به‌خصوص اینکه اردوغان برای جنگ با کردها مجبور شد برخی از عناصر پاکسازی شده را دوباره به ارتش بازگرداند و همین نیز احتمال کودتا را تقویت می‌کرد. جنگ با کردها در یک سال گذشته و نارضایتی ارتشی‌ها از آن عامل دیگری برای وقوع یک کودتا بود چرا که نظامیان در این جنگ تلفات توجیه‌ناپذیری داشتند و نباید سقوط دو سه هفته قبل هلیکوپتر ارتش ترکیه در منطقه آلوجرا از استان گیرسون را فراموش کرد که حامل فرماندهان عالی‌رتبه نظامی بود. از طرف دیگر، چرخش‌های سریع سیاسی اردوغان نمی‌توانست از سوی نظامیان بی‌پاسخ بماند، هر چند که رهبران سیاسی مخالف اردوغان موافق این چرخش‌ها باشند. حضور خلبان سرنگون‌کننده سوخوی روسی در صف کودتاچیان نشانه‌ای از این پاسخ نظامیان به اردوغان است که نمی‌توانستند سرعت چرخش سیاسی او را جذب و هضم کنند. به این مجموعه باید هزینه‌هایی را اضافه کرد که ماجراجویی‌های چند سال اخیر اردوغان بر جامعه ترکیه تحمیل کرده، چنان که کودتاچیان در بیانیه خود و با وارد کردن اتهاماتی به اردوغان اشاره‌ای به ماجراجویی‌های او داشتند. یکی از بزرگ‌ترین ماجراجویی‌های اردوغان در سوریه بود که از ابتدای جنگ داخلی در سال ۲۰۱۱ خود را درگیر آن کرده بود اما ارتش و حتی فرماندهان دستچین شده او هم موافق این ماجراجویی نبودند و گاه مخالفت خود را برای مداخله نظامی در سوریه به او گوشزد می‌کردند. با توجه به این عوامل نمی‌شد گفت که ارتش ترکیه به سکوت خود در برابر اردوغان ادامه بدهد، چنان که در روزهای قبل از ۱۵ ژوئیه گمانه‌زنی‌هایی از وقوع کودتا در رسانه‌های ترکیه مطرح شده بود.

با وجود این زمینه‌ها اما آنچه در شامگاه ۱۵ ژوئیه اتفاق افتاد در قد و قامت یک کودتا و مشابه کودتاهای قبلی ارتش ترکیه نبود. چنانکه وسلی کلارک، فرمانده عالی‌رتبه سابق ناتو سه دلیل از عدم دستگیری رئیس‌جمهور، نبود نیروی کافی برای کودتا و عدم‌قطع شبکه‌های اینترنتی و به خصوص شبکه‌های اجتماعی را برمی‌شمرد تا بگوید که از همان لحظات اول معلوم بود کودتا موفق نخواهد شد. در واقع، آنچه در شامگاه جمعه اتفاق افتاد بیشتر شبیه نمایشی از یک کودتا بود تا یک کودتای واقعی مشابه آنچه ژنرال کنعان اورن، فرمانده پیشین ارتش ترکیه در سال ۱۹۸۰ انجام داد. این موضوع باعث تقویت طرح احتمالاتی از دست پنهان اردوغان در شامگاه ۱۵ ژوئیه شده اما حتی اگر این احتمالات هم نادیده گرفته و گفته شود که او با تکیه بر حمایت مردمی توانست کودتا را شکست دهد، یک نتیجه از این شامگاه به دست آمده است. اردوغان حالا خود را نسبت به قبل از کودتا قوی‌تر می‌بیند و با خیال راحت‌تر دست به تصفیه گسترده در ارتش و دستگاه قضایی می‌زند تا عناصر رقیب دیرین خود به نام فتح‌الله گولن را از این دو بخش حذف کند و حتی سراغ امریکا رود تا با استفاده از فضای تبلیغاتی بعد کودتا گولن را به چنگ بیاورد. او نه تنها پای خود را در دو نهاد نظامی و قضایی ترکیه مستحکم می‌کند حتی شرایط به نحوی به نفع او تغییر کرده که می‌تواند با خیالی راحت‌تر چرخش‌های سیاسی خود را انجام دهد. این دستاوردها جدای از افزایش اقبال عمومی بعد از کودتاست که همزمان با انفعال قابل توجه احزاب مخالف شده است. در مجموع می‌توان گفت که اردوغان در شامگاه ۱۵ ژوئیه تنها برای چند ساعت دچار دردسر شد اما همین دردسر چنان منافعی برای وی داشته که به او تضمین داده تا بتواند قدرت خود را به طرز چشمگیری تقویت کند و حتی مطمئن‌تر از گذشته به سوی هدف اصلی خود از تغییر نظام سیاسی ترکیه از پارلمانی به ریاستی حرکت کند.

دورنما

محاصره حلب ۱۰۰ درصد شد

ارتش سوریه و نیروهای مقاومت در ادامه عملیات شمال و غرب شهر حلب به موفقیت‌های مهمی دست پیدا کردند و شهر حلب به طور کامل در محاصره ارتش و نیروهای مردمی سوریه قرار گرفت؛ تحولی که معارضان سوری هم در گفت‌وگو با منابع غربی آن را تأیید کرده‌اند.

به گزارش فارس، ارتش سوریه موفق شد در ادامه پیشروی در شمال و غرب شهر حلب از یکشنبه شب دوباره عملیاتی در شهرک صنعتی اللیرمون آغاز و پیشروی مهمی به سمت میدان اللیرمون که میدان ارتباطی مهمی است، کسب کند. در این عملیات که بیش از ۲۰ عنصر تروریستی «جبهه النصره، فیلق الرحمن» کشته و زخمی شدند، نیروهای مقاومت توانستند کارگاه‌های «کولنیز ۱ و ۲» و اطراف آن را به طور کامل پاکسازی کنند. نیروهای مقاومت همچنین توانستند دو کارخانه «مکی و حمود» واقع در محیط میدان «اللیرمون» را کاملاً پاکسازی کنند و خود را به ۱۰۰ متری این میدان برسانند. با تثبیت موقعیت، شاهراه کاستیلو که به داخل حلب و مشخصاً مناطق شرقی و شمالی شهر که تحت تسلط گروه‌های تروریستی، ختم می‌شود، این گروه‌ها در محاصره کامل ارتش سوریه قرار گرفته‌اند. شهر حلب دومین شهر بزرگ سوریه و یکی از شهرهای محوری در جنگ داخلی سوریه از سال ۲۰۱۲ به دو بخش شرقی و غربی تقسیم شد که بخش غربی در کنترل نیروهای دولتی و بخش شرقی در کنترل گروه‌های مسلح است. گروه دیده‌بان حقوق بشر سوریه مستقر در انگلیس تأیید کرده که نیروهای دولتی سوریه با پشتیبانی نیروهای حزب‌الله توانسته‌اند به جاده کاستیلو رسیده و آن را ببندند. منابع وابسته به مخالفان سوری در مصاحبه با چندین خبرگزاری غربی به محاصره کامل معارضان مسلح در شهر حلب و قطع کامل جاده کاستیلو توسط نیروهای دولتی سوریه اذعان کردند. به گزارش ایسنا، چند منبع وابسته به مخالفان مسلح سوری در مصاحبه با خبرگزاری‌های فرانسه، رویترز و آسوشیتدپرس گفتند، نیروهای دولتی سوریه جاده کاستیلو را به عنوان تنها جاده در دسترس آنها برای ورود به حلب قطع کرده و مناطق تحت کنترل شورشیان در حلب را کاملاً محاصره کرده‌اند. خبرگزاری آسوشیتدپرس به نقل از یک معارض سوری به نام بهاءالحلبی گزارش داد: حلب بعد از آنکه حکومت سوریه نقاطی از جاده کاستیلو را در کنترل گرفت در محاصره کامل قرار دارد. همچنین رامی عبدالرحمان، رئیس گروه دیده‌بان حقوق بشر سوریه به خبرگزاری فرانسه گفت: اکنون محله‌های شرقی حلب در محاصره کامل دولت سوریه هستند. همزمان یگان موشکی جبهه مقاومت به‌شدت مواضع تروریست‌ها را در مسیر اتوبان کاستیلو و کارخانه‌های غربی مکی و حمود هدف قرار دادند.